

Mishnah Terumot, chapter 3

משנה תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ג'

(1) If a person set aside cucumber as *terumah*, and it was found to be bitter [thus it is doubtful whether, or not, it is considered food]; melon, and it was found to be rotten — it is valid *terumah*, but he must take *terumah* again [as a penalty, for he should have tasted it]. If a person gave as *terumah* a barrel of wine, and it was found to be vinegar: If it was known that it was vinegar before he gave it as *terumah*, [since vinegar and wine are two different species] it is not valid *terumah*; if it soured after he gave it as *terumah*, then it is valid *terumah*; if this is in doubt, it is valid *terumah*, but he must take *terumah* again [being in doubt, we adopt stringency, however, the priest must return the value of the first *terumah*]. The former does not make *meduma* [should the spoiled *terumah* regarding which there is a doubt as to when it spoiled, fall into common produce even of less than a hundred times its quantity, it does not make the whole produce subject to the laws of *terumah*, rather, he lifts off an equal amount to that which fell in and gives it to the priest] and [a non-priest who unintentionally eats it] is not liable [to return its value and] an extra one fifth; and similarly the latter [i.e., if the *terumah* given the second time fell in; since of each it can be said that the other is the real *terumah*, thus here the Rabbis did not institute the requirement of the ratio of one hundred to one, for the nullification of *terumah*, rather, the Biblical standard of *batul berov* nullification applies, which is a simple majority].

רבנו עובדיה מברטנורא

א התורם וכו'. בשוגג איירי ואפילו הכי יחזור ויתרום דהוי קרוב למזיד משום דהוה ליה [למטעמיה]: ונמצאת של חומץ וכו'. שהתורם מן החומץ על היין אין תרומתו תרומה דיין וחומץ שני מינים הן: אם ספק. עד שלא תרמה החמיצה או לאחר שתרמה החמיצה: **תרומה ויחזור ויתרום.** ונותן שתיהן לבחן ובהן נותן לו דמי הראשונה שהיא גדולה מן השניה שהשניה מתמעטת כפי מה שעולה תרומה הראשונה, ולפי שהבחן הוא המוציא מחבירו ואנן קיימא לן בכל דוכתא המוציא מחבירו עליו הראיה לפיכך אינו לוקח בלא דמים אלא הקטנה וצריך שיתן לו דמי הגדולה שהיא הראשונה: **הראשונה אינה מדמעת בפני עצמה.** אם נפלה לפחות ממאה של חולין אין נעשית מדומע, דשמא אינה תרומה אלא השניה היא תרומה: **וכן השניה.** אינה מדמעת בפני עצמה שמא הראשונה תרומה ולא השניה: **ואין חייבים עליה חומש.** זר שאכל הראשונה לבדה או השניה לבדה אינו משלם חומש כדין שאר אוכלי תרומה בשגגה:

(2) If one of them [the cases in Mishnah 1] fell into common produce, it does not make it *meduma* [i.e., subject to the prohibition of a non-priest eating *terumah*]. If the other one fell into another place, it too, does not make it *meduma*. If they both fell into the same place, [and there is less than one hundred times the amount of the second, smaller one,] it becomes *meduma* as the smaller of them [but

ב נִפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֲלוּץ, אֵינָה מְדַמְעָתָן. נִפְלָה שְׁנֵי לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָה מְדַמְעָתָן. נִפְלוּ שְׁתֵּי לְמָקוֹם אֶחָד, מְדַמְעוֹת כְּקִטְנָה שְׁבִשְׁתֵּיהֶן: ג' הַשְּׂתֵּפִין שֶׁתָּרְמוּ זֶה אַחֵר זֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, תְּרוּמַת הָרִאשׁוֹן, תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן כְּשֵׁעוֹר, אֵין תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה. וְאִם לֹא תָרַם הָרִאשׁוֹן כְּשֵׁעוֹר, תְּרוּמַת הַשְּׁנִי, תְּרוּמָה: ד' בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֵׁלָא דְבַר, אֲבַל הָרִשָּׁה אֶת בֶּן בֵּיתוֹ אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת

where there is more than one hundred times the amount that he separated as the second *terumah*, it becomes nullified and the produce may be eaten after he gives to the priest the amount of the two portions that had fallen in].

(3) If partners took *terumah* one after the other: Rabbi Akiva says, the *terumah* of both is valid *terumah* [i.e., half a portion of each is valid *terumah*]. And the Sages say, The *terumah* of the first [only] is valid *terumah*. Rabbi Yose says [explaining the view of the Sages], If the first took *terumah* in the proper amount [i.e., 1/50th, being the amount usually given], the *terumah* of the second is not valid *terumah*; if the first did not take *terumah* in the proper amount, the *terumah* of the second is valid *terumah*.

(4) To what does this [the case in Mishnah 3, where Rabbi Akiva maintains that the *terumah* of both are valid] refer? When he [the first partner] did not speak [i.e., ask permission of the other]. But if he [one partner] authorized a member of his household, or his slave, or his maidservant [and most certainly his partner]

רַבְּנָא עוֹבְדֵיהּ מְבַרְטְנוֹרָא

ב מְדַמְעוֹת כְּקִטְנָה שְׁבִשְׁתֵּיהֶן. כְּשֵׁעוֹר הַשְּׁנִי שְׁהִיא קִטְנָה שְׁבִשְׁתֵּיהֶן וְאִם יֵשׁ בַּחוּלִין מֵאָה כַּנֶּגֶד הַקִּטְנָה אֵין נַעֲשִׂית מְדוּמַע אֲלֵא נוֹטֵל מִן הַחוּלִין כְּשֵׁעוֹר אֵלּוֹ הַשְּׁתֵּי תְּרוּמוֹת שֶׁנִּפְלוּ בָהֶן וְנוֹתֵן לְכַהֵן וְהַשָּׂר חוּלִין כְּמוֹ שְׁהִיוּ: ג' תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. הֵיינו דְּתְרוּמַת כָּל אֶחָד מֵהֶן חֲצִיָּה תְּרוּמָה וְחֲצִיָּה חוּלִין נִמְצָא כְּשֶׁתְּרָמוּ שְׁנֵיהֶם מִחֲמָשִׁים סָאִין זֶה סָאֵה זֶה סָאֵה, שְׁלֵא קִדְשָׁה תְּרוּמָה כִּי אִם חֲצִי סָאֵה בְּשֵׁל זֶה חֲצִי סָאֵה בְּשֵׁל זֶה כָּל אֶחָד כְּפִי חֶלְקוֹ: אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן כְּשֵׁעוֹר. אֶחָד מִחֲמָשִׁים כְּשֵׁעוֹר שֶׁנִּתְּנוּ חֲכָמִים תְּרוּמוֹתוֹ תְּרוּמָה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְּלִפְרוּשֵׁי מִלְּתִיּהוּ דְּחֲכָמִים קָאֵתִי. וְאִתְּ דִּמְפָרְשֵׁי אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן כְּשֵׁעוֹר מַה שֶׁתָּרַם חֲבִירוֹ אַחֵר כִּךְ תְּרוּמַתוֹ תְּרוּמָה, דְּחֻזֵּין דְּהוּהוּ נִיחָא לֵיהּ לְהֵאִיךְ בְּתִרְאָה בְּמָה שֶׁתָּרַם הָרִאשׁוֹן, שְׁהִרִי הִיתָה דַּעְתּוֹ מִסְכָּמָא עִמּוֹ בְּשֵׁעוֹר הַתְּרוּמָה. וּפִירוּשׁ רִאשׁוֹן נִרְאָה בְּעֵינֵי עֵיקַר: ד' בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים. הֵא דְּפִלֵּיג ר' עֲקִיבָא לַעִיל וְאִמַר תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה:

to give *terumah*, it is valid *terumah*. If he cancelled [the authorization]; if he cancelled before [the agent] gave *terumah*, his *terumah* is not valid; if he cancelled after [the agent] gave *terumah*, his *terumah* is valid *terumah*. Workers have no authority to give *terumah*, except for the treaders [who may give *terumah*], for they [the owners who are *ammey ha'arets*, i.e., ignorant in the laws of purity, may]

make the wine-press impure immediately [therefore, the owners assume, and certainly give permission for the treaders to set apart *terumah* for him.

(5) If a person says, “The *terumah* of this heap is within it,” [or.] “its tithes are within it,” [or] “its *terumat ma'aser* is within it” [without physically setting them aside, or designating a specific area]: Rabbi Shimon says, He called the name [of the *terumah* and *ma'aserot*, thereby making a commitment and cannot set aside *terumah* from another heap]. But the Sages say, [There is no calling of the name] until he says, “In its north,” or “in its south” [its designation must be more definite]. Rabbi Elazar Hisma says, If a person says, “The *terumah* of the heap, from it, is upon it,” he has called the name [agreeing with Rabbi Shimon]. Rabbi

רבנו עובדיה מברטנורא

בשלא דבר. שלא נטל רשות מחבירו לתרום אלא תרם מדעתו: **אבל הרשה.** שנתן בעל הבית רשות לתרום, תרומתו תרומה: **ביטל.** אם לאחר שמינה שליח לתרום ביטל שליחותו, לאחר שהלך השליח מלפניו: **חוצ' כו'.** בעלים עמי הארץ שהשכירו פועלים חברים, כדי להפריש תרומה בטהרה רשאים לתרום עד שלא יגעו בו הבעלים עמי הארץ ויטמאו את התרומה: **מפני שהן מטמאין את הגת.** שהבעלים עמי הארץ מיד כשהתחילו הדורכים לדרוך והלכו בגת שתי וערב אינם נוהרים יותר מליגע בגת ומטמאין אותה לפי שהם חושבים שמיד כשהתחילו לדרוך הפרישו החברים תרומה גדולה, הלכך מפרישים החברים הדורכים, מן היין, כדי שיעור תרומה הצריכה לכל הגת מיד כשהלכו בה שתי וערב, שאם יבואו הבעלים ויטמאו הגת קודם שיגמרו יש להן יין מזומן להפריש על הכל בטהרה: **ה קרא שם.** וצריך לתרום ולעשר מתוכו ואינו יכול להפריש עליו ממקום אחר. ואף על גב דרחמנא קרייה לתרומה ראשית ובעינן שיהיו שיריה ניכרים, כיון דאמר בתוכו משמע באמצע הכרי תהא התרומה והא איכא סביבי שהם שיריה ניכרים: **עד שיאמר בצפוננו או בדרומו:** אף על גב דבתוכו משמע באמצעיתו, לא הוי מקום מסוים, והרי הוא כאילו לא אמר כלום עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. וכן הלכה: **תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם.** דלא בעינן שיריה ניכרים: **עישור מעשר זה וכו'.** רבי אלעזר בן יעקב פליג אר' שמעון דאמר תרומת מעשר זה בתוך הכרי קרא שם וקאמר דתרומת

שפחתו לתרום, תרומתו תרומה. בטל, אם עד שלא תרם בטל, אין תרומתו תרומה. ואם משתרים בטל, תרומתו תרומה. הפועלים, אין להן רשות לתרום, חוצ' מן הדורכות, שהן מטמאים את הגת מיד: ה האומר תרומת הכרי זה בתוכו, ומעשרותיו בתוכו, תרומת מעשר זה בתוכו, רבי שמעון אומר, קרא שם. וחכמים אומרים, עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. רבי אלעזר חסמא אומר, האומר תרומת הכרי ממנו עליו, קרא שם. רבי

Eliezer ben Yaakov says, [If a person says,] “The tenth part of these tithes consists of the *terumaht ma'aser* for it,” he has called the name [differing with Rabbi Shimon in that he insists that the first tithes must be designated or separated before *terumat ma'aser* can be given].

(6) If a person [separated] *terumah* before firstfruits, [or] *ma'aser rishon* [before] *terumah*, [or] *ma'aser sheini* [before *ma'aser*] *rishon*, even though he transgresses a prohibition [for not separating in the proper order] since it says: “You shall not delay [to offer] from your abundance and from your liquors” (Exodus 22:28), nevertheless, what he has done is done.

(7) And from where do we learn that firstfruits precede *terumah*, for this one is called “*terumah*” and “first,” and this one is [also] called “*terumah*” and “first” [since both are referred to as *terumah* and “first,” how do I know which precedes the other]? But firstfruits have precedence, for they are first before all [the word *bikurim* implies first from all], and *terumah* [precedes *ma'aser*] *rishon*, for it [terumah] is [called] the first; and *ma'aser rishon* [precedes *ma'aser*] *sheini*, for it contains [terumat ma'aser, and *terumah* is called] the first.

(8) If a person meant to say, “*terumah*,” but said, “tithes;” [if he meant to say,] “tithes,” but said “*terumah*,” “a burnt-offering,” but said, “a peace-offering;” “a

רבנו עובדיה מברטנורא

מעשר זה בתוכו קודם שהופרש המעשר לא קרא שם, אבל לאחר שהופרש המעשר אם אמר תרומת מעשר עליו קרא. ולית הלכתא כחד מינייהו אלא כחכמים בלבד: **ו שְׁנֵאמַר מִלֵּאֲתָךְ וְדַמְעָךְ לֹא תֵאָחֵר.** הכי קאמר, אף על פי שהוא עובר בלא תעשה, שנאמר מלאתך ודמעך לא תאחר, אף על פי כן מה שעשה עשוי, מלאתך אלו הבכורים שמתמלאים בבכור, ודמעך זו תרומה ומעשר ראשון נמי יש בו תרומת מעשר. לא תאחר, לא תשנה הסדר: **ז זה קרוי תרומה וראשית.** בכורים קרויין תרומה דאמר מר ותרומת ירך (דברים יב) אלו בכורים דכתיב בזה (שם כו) ולקח הכהן הטנא מידך, וקרויין ראשית, ראשית בכורי אדמתך (שמות כג). תרומה קרוי תרומה, את משמרת תרומותי (במדבר יח), וקרוי ראשית דגגך (דברים יח): **בכורים שהן בכורים לכל.** לשון בכורים דריש, לכך קריננהו רחמנא בכורים. אי נמי משום דכתיב בפרשת כי תשא עד שלא נצטוו על התרומות: **שיש בו ראשית.** דבמעשר ראשון יש בו תרומת מעשר, והתרומה קרוי ראשית, לפיכך דין הוא שיקדים ראשון לשני:

peace-offering,” but said, “a burnt-offering;” “that I will not enter this house,” but said, “that one;” “that I will not derive benefit from this person,” but said, “that person” — he has not said anything, unless his mouth and his mind are consistent.

(9) The *terumah* of the non-Jew and of the Kuti is valid *terumah*, their tithes are valid tithes, and their dedication of

property to the Temple is a valid dedication. Rabbi Yehudah says: *Kerem reva'i* [fourth year fruit which must be eaten in Jerusalem, or be redeemed, as is the law regarding second tithes] (see Leviticus 19:23-24) does not apply to [fruit of] the non-Jew. And the Sages say, It does apply to him. The *terumah* of the non-Jew renders [produce into which it falls] *meduma* [providing there is less than one hundred times the quantity of the *terumah* that fell in] and is liable to [the fine of] one fifth [if eaten]; but Rabbi Shimon exempts [from the fine of one fifth].

רַבְּנוּ עֹבְדֵי מַבְרַטְנוֹרָא

ח עד שיהיו פיו ולבו שוין. דכתיב (שם כג) מוצא שפתיך תשמור וכתיב (שמות לד) כל נדיב לב, הא כיצד, בעינין גומר בלבו ומוציא בשפתיו: ט העכו"ם והכותי תרומתן תרומה. אם הפרישו תרומה מן התבואה שלהן אבל אם תרם העכו"ם משל ישראל בשליחות אין תרומתו תרומה כדדרשינן מ"כן תרימו גם אתם" (במדבר יח) מזה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית: והכמים אומרים יש לו. והלכה כחכמים: תרומת הנכרי מדמעת: אם נפלה לפחות ממאה נעשה הכל מדומע ואסור לזרים: וחייבין עליה חומש. זר שאכלה בשגגה משלם קרן וחומש: ור' שמעון פוטר. מזומש אבל מודה הוא מדמעת, ואין הלכה כר' שמעון:

תְּרוּמָה, עוֹלָה וְאָמַר שְׁלָמִים, שְׁלָמִים וְאָמַר עוֹלָה, שְׂאִינִי נִכְנָס לְבֵית זֶה וְאָמַר לְזֶה, שְׂאִינִי נִהְנֶה לְזֶה וְאָמַר לְזֶה, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שִׁיְהִי פִּי וְלִבּוֹ שׁוּיִן: ט הַנְּכָרִי וְהַכּוּתִי, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה, וְמַעֲשֵׂוֹתֵיהֶן מַעֲשֵׂר, וְהַקְדָּשׁוֹן הַקָּדֵשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לְנִכְרִי כֶּרֶם רְבִיעִי. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ. תְּרוּמַת הַנְּכָרִי, מְדַמְעַת, וְחַיִּבִּין עָלֶיהָ חֲמֵשׁ. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר: